

Werksessie 1: Nonformele educatie en de (nieuwe) inburgering

Inleider: Sylvia de Groot Heupner directeur van Het Begint met Taal.

- Welke rol kan en wil de nonformele educatie spelen in de (nieuwe) inburgering?
- Wat kan taalcoaching betekenen voor de (nieuwe) inburgering?
- Welke vormen van samenwerking formele/nonformele educatie zijn er te organiseren met het oog op de nieuwe wet, bestaan er op dit moment al en waarom is dit van toegevoegde waarde voor nieuwkomers?

Verslag werksessie 1:

Na een welkom door gespreksleider Eva de Bruijne verzorgden Sylvia de Groot Heupner van Het Begint met Taal en Ellen Visser van Taal Doet Meer de inleiding voor deze sessie. Doel van de werksessie was om inzicht te krijgen in hoe de combinatie van formeel en nonformeel leren in de nieuwe inburgeringswet een succes kan worden. Na een inleidend filmpje, waaruit o.a. bleek dat er meer dan 16.000 taalvrijwilligers zijn in Nederland, vertelde Sylvia a.d.h.v. sheets meer over o.a. informele taalverwerving. Onder meer de volgende aspecten kwamen in haar inleiding aan bod: De omgeving van de NT2 taalleerder bestaat uit de formele educatie, de informele educatie en de sociale omgeving. Deze 3 velden overlappen elkaar en ideaal voor de taalleerder is als hij of zij in alle 3 velden actief is. Oftewel veel taalaanbod met expliciet, impliciet en contextueel leren werkt het beste.

Sylvia stond ook stil bij de nieuwe Wet Inburgering. Belangrijkste punten uit de nieuwe wet zijn:

- Regie op inburgering gaat terug naar gemeenten
- Nieuwkomers krijgen bij de gemeente een brede intake en een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie, (PIP), met o.a. advies voor taaltraject
- In PIP wordt deelname aan taalmaatjestracten expliciet genoemd als mogelijkheid
- Er komt een hogere taaleis: B1
- Er komen 3 trajecten/leerroutes: B1-route: taal en stage of vrijwilligerswerk, Onderwijsroute: intensief taaltraject leidend naar vervolgopleiding, Z-route, zelfredzaamheid.

Een paar voorbeelden hoe nonformeel onderwijs door vrijwilligers een rol zou kunnen spelen in de verschillende routes:

- B1-route: taalcoaching naast de inburgeringslessen
- Onderwijsroute: taalcoachingsprogramma Taal en Toekomst
- Z-route: taalvrijwilligers ondersteunen inburgeraars die A2 of B1 niet kunnen halen bij participatie.

Minister Koolmees verwacht dat de Z-route een kleine groep betreft. In het veld horen we andere geluiden.

Tijdens de sessie bleek dat er nog best veel onduidelijkheden zijn over de nieuwe wet inburgering

Aan de aanwezigen werd vervolgens de vraag gesteld waarom samenwerking tussen formeel en nonformeel onderwijs belangrijk is vanuit het oogpunt van de anderstalige, de NT2 docent, de taalvrijwilliger en de gemeente.

Antwoorden: de taalleerder kan sneller op een andere leerplek terecht komen, de NT2 docent is beter op de hoogte van de nonformele educatiemogelijkheden, en omgekeerd de taalvrijwilliger van de formele educatiemogelijkheden, voor de gemeente is het goedkoper, de sturing efficiënter, sneller.

Van Ellen Visser hoorden wij over de Utrechtse Taalstraat. De Taalstraat bestaat uit 12 initiatieven, waar 1000 vrijwilligers enige vorm van taalles geven aan 2000 taalleerders, van 0 tot 100 jaar. In Utrecht is formele/nonformele educatie op de volgende wijze vorm gegeven. De gemeente ondersteunt geen taallessen aan inburgeraars. Om de inburgeraars toch nonformele educatie aan te bieden en de taalscholen zich verantwoordelijk te laten voelen voor de extra ondersteuning is met de taalscholen in een convenant de afspraak gemaakt dat zij op vrijwillige basis een bedrag overmaken voor de taalcafés waar inburgeraars welkom zijn.

Vervolgens gingen diverse subgroepen aan de slag met de vraag over samenwerking (formeel vs informeel onderwijs). Ten aanzien van samenwerking werden de volgende vragen gesteld:

- Waar sta je nu (welk niveau van samenwerking).
Bijvoorbeeld NT2-docenten & taalcoaches of tussen organisaties/gemeente)?
- Waar wil je staan?
- Waar loop je tegenaan?
- Wat heb je nodig om stapje verder te komen?

Belangrijkste opmerkingen uit de subgroepen

- Er is meer behoefte om te weten wat de ander doet; ga bij elkaar kijken: formeel bij nonformeel en vice versa; minder vooroordelen door duidelijkheid over intenties van de ander.
- Taalleerders vertonen soms shopgedrag en organisaties weten onvoldoende van elkaar wie met een bepaalde taalleerder bezig is; vaak moet informatie worden achterhaald via de cursisten; een volgsysteem zou helpen om te weten welke educatie de taalleerder volgt; ook een centraal inschrijfpunt zou kunnen helpen om daar inzicht in te krijgen
- Organisaties werken weliswaar goed samen bijvoorbeeld via de Taalketen maar taalcoaches zijn hiervan niet op de hoogte. Het is niet nodig iedere taalcoach op de hoogte te stellen, maar wel is het wenselijk dat er een centraal punt is waar je die informatie kunt ophalen als daar behoefte aan is.
- Op praktisch niveau kwamen er ook leuke tips naar voren. Denk aan de intakes van cursisten, er ontbreekt vaak informatie en is het onduidelijk wie er met welke cursist bezig is. Kan dit gestroomlijnd worden, bijvoorbeeld met een volgsysteem?

Sommige aanwezigen gaven aan dat zij zich in de subgroepen liever gebogen hadden over de rol van de nonformele educatie bij de inburgering, zoals ook de titel van de werksessie aangaf. Juist met de onduidelijkheden rondom de nieuwe wet inburgering is het belangrijk om een verbinding te leggen en gebruik te maken van elkaars expertise.

Werksessie 2: (Meer)waarde van de inzet van vrijwilligers

Inleider: Tim 'S Jongers van PEP

- Wat is de toegevoegde waarde van de inzet van vrijwilligers op het gebied van educatie, participatie en integratie?
- Wat levert het de deelnemers, de vrijwilligers en de samenleving op?
- Wat is er in dit kader nodig om vrijwilligers succesvol in te zetten?

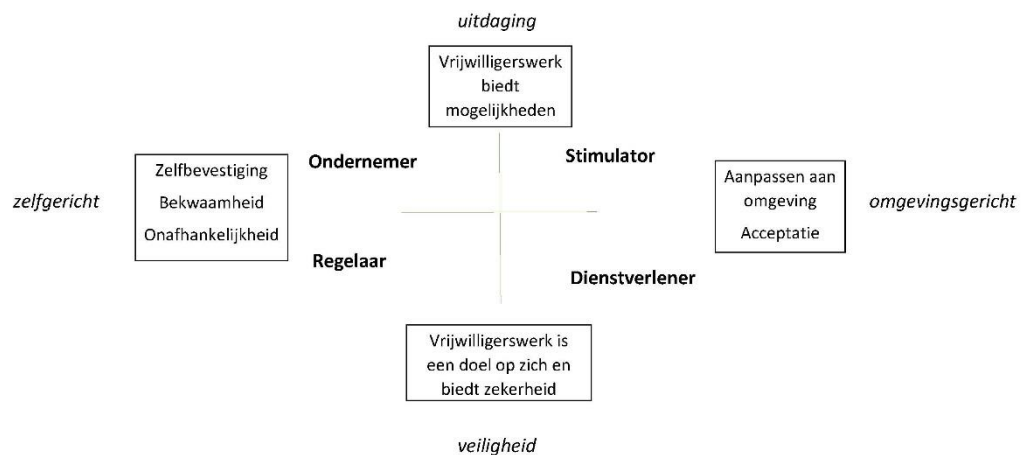
Verslag werksessie 2:

De deelnemers gingen na een voorstelrondje aan de slag met een zelf-test van Movisie: "de vragenlijst vrijwilligerskwadrant". Door 16 vragen te beantwoorden kregen zij antwoord op de vraag: Wat voor type vrijwilliger ben ik?

Het beantwoorden van de vragen was best lastig omdat een keuze gemaakt moest worden tussen twee uitspraken. Welke het meest van toepassing is hangt soms af van de situatie en van de waan van de dag. Maar uiteindelijk kwam iedereen tot een score en wisselden de deelnemers in tweetallen hun bevindingen uit.

Iedere deelnemer bevond zich ergens langs de twee assen op het vrijwilligerskwadrant

Vrijwilligerskwadrant - Willem-Jan de Gast

De uitleg van de verschillende rollen zijn te vinden op <https://www.movisie.nl/tool/wat-vrijwilligers-heeft-u-wilt-u> in het te downloaden document 'vrijwilligerskwadrant-toelichting'.

Na de uitwisseling volgde een actieve werkvorm waarbij de deelnemers hun positie innamen in het 'levend kwadrant'.

Hierdoor werd goed zichtbaar hoeveel verschillende type vrijwilligers er zijn en wat voor verschillende dingen deze vrijwilligers nodig hebben om tot hun recht te komen en om zich gezien en gewaardeerd te voelen. Als organisatie is het belangrijk en interessant om te weten waar welke type vrijwilliger behoefte aan heeft als je hem/haar aan je organisatie wil blijven binden.

Zo is een ondernemende vrijwilliger gebaat bij juiste, tijdige en voldoende informatie zodat hij/zij daar weer mee verder op weg kan. Een ondersteunende, dienstverlenende vrijwilliger vindt het fijn om een duidelijke taakomschrijving te krijgen en rilt bij de gedachten aan veel vrijheid en zelf, creatieve

dingen te moeten bedenken. Daar wordt de stimulator juist weer erg blij van. Die groeit als hij/zij veel vertrouwen krijgt. De regelaar wil graag uitgedaagd en geboeid worden door verschillende taken te mogen doen en uitproberen.

Op de vraag wat je als vrijwilliger nodig hebt om je gelukkig te (blijven) voelen bij je organisatie kwamen verschillende antwoorden. Waardering blijven uitspreken naar vrijwilligers blijft belangrijk net als het verzorgen van randvoorwaarden als goede faciliteiten. Tot slot kwam het advies om op signalen van vrijwilligers te blijven letten en die altijd serieus te nemen. Houd ze dichtbij de organisatie en betrek ze bij de kansen en uitdagingen. Benut het aanwezige potentieel.

Een mooie conclusie en stimulans om altijd beide kanten op te denken. En daarmee kwam de cirkel rond met de presentatie van Tim in het plenaire gedeelte: "bedenk niet alleen wat de vrijwilliger voor de organisatie kan doen maar ook wat de organisatie voor de vrijwilliger kan doen!"

Werk sessie 3: De verschillende rollen van vrijwilligers in de educatie

Inleider: Elwine Halewijn van ITTA

- Welke rollen vervullen vrijwilligers in de educatie naast en in samenwerking met de formele educatie en zijn er nog andere rollen denkbaar?
- Wat wordt daarin gevraagd van vrijwilligers op het gebied van competenties?
- Wat kunnen we van de praktijkvoorbeelden uit bij het VIME-project betrokken landen leren?

Verslag werk sessie 3:

Elwine heeft kort de verschillende factoren besproken die van invloed zijn op de manier waarop je een taal leert.

Daarna heeft ze het VIME-model nog een keer doorgelopen met de groep.

Vervolgens kregen de deelnemers een reflectie-opdracht: deelnemers kregen een lijst van 11 competenties voor vrijwilligers volgens het VIME model.

Apart werd een lijst van competenties voor professionals uitgedeeld. Men moest de competenties bekijken; verschillende vrijwilligers hebben zichzelf een score (O-T-V-G) gegeven.

Reflectieopdracht

1. Reflecteer op de volgende competenties:

- A. De competenties van vrijwilligers volgens het VIME model: heb jij die of hebben de vrijwilligers die je begeleidt die?
- B. Een selectie van de criteria voor professionals (zie gekleurde hand out): in hoeverre heb jij die of hebben de vrijwilligers die je begeleidt die?

(O = onvoldoende - T = twijfelachtig - V = voldoende - G = Goed)

A. Competenties vrijwilligers: Is taalbewust & Heeft basiskennis over taalleren	O - T - V - G
a. Ik kan mijn zijn taalgebruik aanpassen aan het taalniveau van de leerder.	
b. Ik ben me bewust van lichaamstaal als onderdeel van cultureel, taalkundig bewustzijn.	
c. Ik kan het niveau van mijn eigen taalgebruik en dat van de leerder inschatten aan de hand van het Raamwerk NT2.	
d. Ik ben me bewust van de taalkundige structuren van het Nederlands.	
e. Ik ben me bewust van de factoren die bijdragen aan succesvolle taalverwerving.	
f. Ik heb minimale basiskennis van de didactiek van NT2.	
g. Ik kan de leerder stimuleren een actieve leerder te zijn buiten de klas en de leerder stimuleren om het geleerde in de klas toe te passen buiten de klas.	
h. Ik weet het verschil tussen een analfabete leerder en iemand die niet gealfabetiseerd is in het Latijnse schrift.	
i. Ik kan effectieve strategieën toepassen en aanpassen om leerders te helpen hun eigen leerdoelen te bereiken in 1-op-1 situaties.	
j. Ik weet hoe een leerder ondersteund kan worden in het ontwikkelen van mondelinge vaardigheden en – tot op zekere hoogte – schriftelijke vaardigheden.	
k. Ik ben me bewust van de verschillende leerderstypes en de gevolgen van die verschillen voor het leerproces.	

B. Competenties Professionals NT2 (BOW KIT) (zie gekleurde hand out)	O - T - V - G
Maatwerk en differentiatie	
Praktijkgericht leren in de les	
Feedback	

2. Wat vind je van het VIME model? Zien jullie nog andere rollen? Wat is de meerwaarde van die rollen voor het leerproces van de leerder?

3. Wat zouden vrijwilligers (nog meer) moeten kunnen om in die andere rollen kwaliteit te kunnen leveren?

Hierna gingen de deelnemers met elkaar in gesprek over welke andere rollen er nog te bedenken zijn voor de vrijwilliger bij het taalleren.

De volgende alternatieve rollen zijn uit de groepjes gekomen:

- **Gidsfunctie:** vrijwilligers die de leerders attenderen op wat er zoal te doen is buiten de taallessen. Een gidsfunctie in het overlapgebied tussen formeel leren en sociale activiteiten. Er werd genoemd dat in de overlap non-formeel onderwijs en sociale activiteiten meer komt kijken dan alleen taal; ook culturele en maatschappelijke aspecten.
- **'Vervangend gezin'** op alle vlakken van het bestaan: een groep van ca. 5 vrijwilligers adopteert een vluchteling en om beurten nemen ze de vluchteling mee op sleeptouw (familiebezoek, voorstelling, wandelen etc.). In een team maak je een commitment. Dit zorgt voor een veel betere integratie. Dit komt uit Canada en wordt door Justice and Peace (project Samen Hier) in Den Haag uitgevoerd.
- **De professioneel opgeleide vrijwillige docent** zoals bij Taal aan Zee.

Ook werd vanuit een van de groepjes genoemd dat de leerder zelf actief moet zijn, dat daar eisen aan gesteld mogen worden. Elwine gaf aan dat de leerder in het VIME model een actieve leerder is. En ook werd gezegd dat er een rol voor de overheid en/of werkgever is weggelegd: er moet voor gezorgd worden dat de taalleerder z.s.m. aan de slag gaat.

Werksessie 4: De Haagse Taalketenaanpak

Inleider: Ingrid Suasso de Lima de Prado van Taal aan Zee

- De Haagse Taalketen, wat zijn de behaalde successen en wat kan verbeterd?
- Wat is er nodig om de laaggeletterdheid in Den Haag nog beter aan te pakken?

Verslag werksessie 4:

Ingrid is gestart met een korte inleiding over de resultaten van de Haagse Taalketenaanpak:

Er zijn Taalplatforms opgezet in diverse wijken waardoor partners/taalaanbieders elkaar nu beter kennen, er een duidelijk overzicht is van het aanbod en de hiaten en naar behoefte extra aanbod is gekomen (bijv. nu ook niveauverhoging in de wijken).

Taalvrijwilligers worden allemaal getraind door Taal aan Zee, waardoor de kwaliteit van het aanbod door vrijwilligers verbeterd is.

De wens is om het bereik te vergroten. Tegelijkertijd komen er door de aanpak al meer aanmeldingen binnen (nu bijvoorbeeld in Laak een taalcentrum met 200 cursisten en 4 aanbieders).

Vervolgens vertelde Annick Teeuwen van Lezen & Schrijven iets over onderzoek naar laaggeletterdheid. Hier was veel over in het nieuws de afgelopen tijd. 17,9% van de 15 jarigen blijkt laaggeletterd. Dit onderzoek stamt al uit 2016 maar werd veel aangehaald.

In juni 2019 is er een onderzoek gepubliceerd over laaggeletterdheid binnen beroepsgroepen. De meeste laaggeletterden zijn wel actief op de arbeidsmarkt met name in schoonmaak, bouw, productiewerk, hoveniers- en horecabedrijven en hebben in hun werk problemen met het feit dat ze niet goed kunnen lezen en schrijven. De definitie die wordt gehanteerd voor laaggeletterdheid is 2F niet bereikt. Teksten op MBO 3-4 niveau kunnen dan bijvoorbeeld technisch gelezen worden, maar het begrijpend lezen blijft achter.

De laagste niveaus worden bereikt, de mensen met een hoger niveau veel minder; zij schamen zich vaak nog meer en zetten niet de stap naar een cursus. Het wordt gesignaleerd als mensen bijvoorbeeld een formulier niet invullen, of het VCA diploma niet halen.

Na de inleidingen gingen de deelnemers, met als uitgangspunt de taalleerder, in groepjes aan de slag met de centrale vragen:

Wat kan verbeterd worden in de Taalketenaanpak?

Wat is er nodig om laaggeletterdheid in Den Haag nog beter aan te pakken?

Uitkomsten uit de subgroepen

De volgende ideeën/opmerkingen kwamen naar voren:

- Organiseer kinderopvang in de wijken en het liefst gratis en informeel (in Buurthuis Mandelaplein/Piëzo Zoetermeer is het er) zodat meer vrouwen deel kunnen nemen aan educatie.
- Verleid mensen naar taal; soms wordt de lat hoog gelegd. Men moet inschrijven, soms lang wachten op start lessen. Samenwerking kan hierin helpen.
- Zorg voor een flexibeler aanbod; bijv. 3 uur les 's avonds is voor werkenden te lang. Zorg voor een modulair systeem.
- Regel niet te snel ontheffingen op basis van fysieke beperkingen (bijvoorbeeld visueel); je ontnemt mensen de kans iets te leren en versterkt het isolement.
- Richt je op anderstaligen, andere groepen vergen een andere aanpak.

- Definieer de leervraag (taalleerder centraal) en breder dan alleen de vraag naar taal, kijk naar sociale redzaamheid. Pak meerdere problemen tegelijkertijd aan. Dat vraagt een integrale aanpak.
- Bied hulp bij sollicitaties en stages.
- Breng alles wat er is helder in kaart.
- Laaggeletterdheid niet aanpakken; accepteer dat er altijd een groep is geweest en zal zijn die niet voldoende leert lezen en schrijven. De samenleving wordt steeds ingewikkelder; pak dat aan.
- Op veel plekken ontstaan problemen omdat mensen moeite hebben met lezen, bijvoorbeeld in de zorg: mensen daar kunnen doorverwijzen; train hulpverleners in hoe het gesprek daarover te voeren
- Laat in digitale cursussen (die mensen soms wel volgen) regelmatig een mededeling verschijnen met bijvoorbeeld "Ga naar de bibliotheek!"
- Organiseer makkelijk toegankelijke programma's Taal in de Praktijk, bijvoorbeeld een rondleiding door de supermarkt i.s.m. met AH, lees/behandel met elkaar alle teksten, of op straat; een stadswandeling, lees/behandel alle teksten die je onderweg tegenkomt. Zo kan ook worden ervaren dat leren leuk kan zijn.
- Maak de servicepunten toegankelijker (meer servicegericht)
- Werf via informele contacten (zoals de wijkcontactmoeders)
- Zorg dat je zichtbaar bent bij belangrijke toeleiders (vraag spreektijd op een huisartsencongres, benader imams e.d.)
- Taal op recept; naar Rotterdams voorbeeld. Via de gezondheidszorg worden mensen bij de gemeente aangemeld die behoefte hebben aan taalles; 1 coördinator bekijkt welke cursus het meest geschikt is.